

SFÂRȘIT DE CĂLĂTORIE, ÎNCEPUT DE POVEȘTE ZEP – ZONE DE EDUCAȚIE PRIORITAR

Prof. **Mircea Sorin Mircea,**
Psiholog **Alina-Mihaela Munteanu***

Rezumat

Articolul oferă o scurtă prezentare a unui proiect educațional național care vizează punerea în aplicare a strategiilor moderne și eficiente în abordarea abandonului școlar – problematică afectând, din păcate, multe școli din România. Titlul proiectului este „Zone de Educație Prioritară” și a fost dezvoltat timp de patru ani, în perioada 2011-2015. Articolul a fost scris de către managerul școlii Gimnaziale Prejmer-Brașov și de către facilitatorul care a monitorizat și sprijinit școala în implementarea acestuia. Prezentarea relevă două percepții în oglindă asupra a ceea ce a însemnat ZEP: managerul interesat de îmbunătățirea competențelor personalului cu privire la tematica abordată și de stimularea acestuia pentru a continua bunele practici deprinse prin proiect, pe de o parte, și expertul implicat în identificarea nevoilor particulare ale școlii și soluționarea acestora. Datele care fac obiectul articolului au fost rezultatul monitorizărilor și al interviurilor aplicate de facilitator la nivelul școlii.

Cuvinte-cheie: abandon școlar, expert în educație, facilitator, școala prietenoasă, copii în risc.

Abstract

The article is a brief presentation of a national educational project aimed at implementing modern and efficient strategies on approaching the issue of school drop that unfortunately affects many public institutions in Romania. The title of the project is 'Priority Education Areas' and has been developed for four years between 2011-2015. The article was written by the manager of the Secondary School Prejmer Brasov and the facilitator which monitored and supported its implementation. The review reveals two mirror perceptions of what ZEP meant: the manager's interested in improving the skills and of the school staff on the subject and in stimulating them to use further the best practices learned through the project, on the one hand and the expert's involved in identifying the particular needs of the school and in solving them. The data used to conceive the article was the result of the surveys and

* Director, școala Gimnazială Prejmer, Brașov, România
astetsunami@yahoo.com
Clinician, Colegiul Național de Artă „Dinu Lipatti”, București, România
edimemune.amber@yahoo.ro

interviews run by the facilitator at school level.

Keywords: *school drop, educational experts, facilitators, friendly school, children in need.*

„Ideile sunt rădăcinile creației”, afirma Ernest Dimnet în *Arta gândirii*, sunt fermentul care face posibil ca o simplă construcție lingvistică să polarizeze un set de raționamente și acțiuni menite să optimizeze realitatea, să transforme prezentul, ajustându-l, redimensionându-l după viziunea originală. Așa s-a născut proiectul ZEP – Zone de Educație Prioritară, pornind de la cercetările privind factorii reușite/efecului școlar coordonate de cercetătorul doctor Mihaela Jigău. Și astfel, a început o călătorie în spațiu și timp, un periplu educativ și personal în colile din România. Creat din ideea de optimizare a mediului educogen al categoriilor sociale dezavantajate, ZEP a pornit cu idealul îndrăzneț de a conștientiza societatea românească asupra nevoii de regândire a modului de intervenție în sprijinul familiilor și al comunităților școlare pentru a rezolva eterna problemă a abandonului. Odiseea ZEP a debutat în anul 2010 în 38 de instituții școlare din 16 județe și a reunit sprijinul mai multor instanțe: UNICEF România, Ministerul Educației, Institutul de Științe ale Educației, Centru Educația 2000+, Centru de Resurse și Informare pentru Profesiuni Sociale CRIPS, Fundația HOLT România și Agenția Împreună.

Proiectul a fost dezvoltat pe trei componente – familie, școală, comunitate. Intervențiile s-au construit atât la nivel teoretic, cât și practic pentru fiecare domeniu, dezvoltând ideea-valoare inițială: educația se face eficient într-un mediu prietenos, aplicând metode moderne, adaptate la interesele copiilor, și angajând toți actorii sociali esențiali în viața acestora.

La nivelul componentei școlare, strategia ZEP a cuprins dezvoltarea unor cursuri de formare în domeniul didacticilor moderne, destinate profesorilor din colile selectate, precum și desfășurarea unor sesiuni de lucru cu managerii acestor instituții, pentru a promova modele de gândire adaptate la nevoile particulare generate de problema abandonului școlar. În paralel cu formatorii naționali care au asigurat cadrul teoretico-practic al cursurilor, strategia ZEP a pregătit facilitatori școlari la nivel județean, care s-au implicat direct în sprijinul acordat colilor pentru implementarea proiectului.

Rezultatele ZEP au început să fie vizibile încă de la finele anului școlar 2010-2011, fapt ce a generat decizia de a extinde proiectul la 103 coli pentru încă patru ani școlari. A fost începutul unei călătorii intense de durată, în care fiecare a învățat ceva, în care toți și-au regândit traseul individual și organizațional, în care elevii au fost marii câștigători ai unei coli mai

prietenos, iar familiile au inclus coala în ecua ia personal ca pe o constant esen ial în prefigurarea viitorului copiilor.

Cum a fost v zut ZEP prin ochii actorilor principali ai proiectului: elevii? „Am întâlnit copii din alt coal iam v zut c i ei gândesc ca noi...”, „am lucrat origami cu al i copii pe care nu-i cuno team i mi-a pl cut”, „am v zut cum arat alt coal ia vrea ca i noi s avem o curtea a de mare unde s ne juc m în pauz ”, „am v zut spectacolul de dansuri i mi-a pl cut foarte mult; mi-ar pl cea s avem i noi un grup din acesta”, „am fost prima oara afar din satul meu i mi-a pl cut foarte mult, nu am tiut c este frumos i în alte coli”... i gândurile ar putea s continue pân la epuizarea num rului de copii implica i în proiect. Pentru elevii ZEP, activit ile colare i extra colare desf urate, edin ele de consiliere de grup organizate de facilitatori au adus o nou perspectiv asupra rolului educa iei în viitorul lor. Dincolo de acestea, mesajul pe care l-au perceput to i a fost acela c ei, elevii, sunt factorii esen ialii în educa ie, c exist oameni c rora le pas de evolu ia lor i v d în ei acea scânteie care, printr-o stimulare adecvat , poate deveni lumina unui viitor dorit. ZEP a ar tat elevilor, care poate nu aveau nicio dorin i nicio speran în plan educa ional, c sunt importan i atât pentru ceilal i, cât i pentru ei în i i.

Cum a fost v zut proiectul derulat ZEP de c tre profesori? „Schimbul de experien mi-a adus idei noi pentru predare”, „colegii de la coala aceea au aplicat ceva nou i a dori s încerc i eu”, „cursul de la ISE mi-a adus informa ii noi pe care le-am aplicat i au fost atractive pentru copii”, „vizita inter colar a fost interesant pentru c am v zut o alt abordare din care pot «fura» i eu ceva idei la clas ”. Atât cursurile organizate de Institutul de tiin e ale Educa iei, cât i întâlnirile dintre profesori au creat, pentru profesori, oportunit i reale de dezvoltare profesional didactic i de evolu ie personal . Când, la sfâr itul ultimului an de proiect, unul dintre profesori a întreat „Când începem ZEP? Ce mai înv m nou anul acesta?”, to i au în eles c proiectul i-a atins inta implicit de a crea un mod nou de gândire, o obi nuin de a se reinventa dup nevoile generate de realitatea colar .

Ce a însemnat c l toria ZEP în ochii directorilor de coli? „Nu mi-am imaginat c este atât de eficient s am un sprijin constant în implementarea unui proiect în coal !”, „am reu it s «mi c m» ceva în comunitate prin ZEP i acesta este începutul”, „am reu it s salv m câ iva dintre copiii în risc de abandon prin activit ile de proiect, iar asta ne face s privim cu optimism spre viitor”, „ZEP ne-a dat un punct de plecare în strategiile manageriale în problema abandonului colar”. Conceptul promovât de proiect a stimulat efortul

i creativitatea managerial , orientând-o strategic spre recuperarea elevilor afla i în risc de abandon.

Fiecare coal ZEP i-a asumat proiectul, i-a în eles i integrat misiunea în strategiile curente, iar rezultatele au dep it uneori optimismul de la care a pornit Institutul de tiin e ale Educa iei în implementarea acestuia: s-au ini iat cursuri de ucenici care au atras elevii spre educa ia formal , s-au creat forma ii de dans care au motivat lec iile prin art , s-au creat trupe de teatru prin care copiii au valorificat din plin creativitatea lor. Au fost identificate i experimentate o varietate de forme de educa ie nonformal , care pot motiva i sus ine elevii în risc de a- i continua studiile, de a g si utilitatea colii în via a lor. A adar, s-a creat o nou viziune asupra educa iei, care a devenit adaptat la nevoile copiilor de a aplica ceea ce înva prin joc, art , me te uguri, iar coala a devenit util , interesant i motivant .

Fiecare coal ZEP ar putea fi subiectul articolului de fa , prin originalitatea cu care a r spuns la provoc rile proiectului. Am ales ca exemplu coala Gimnazial Prejmer din jude ul Bra ov.

Desprins dintr-un peisaj de poveste, la confluen a dintre etniile rrom , maghiar i s seasc , definit atât prin diversitatea cultural , cât i prin istoria local , coala Gimnazial Prejmer a devenit un factor activ, motivat i creativ al proiectului, înc de la început. Strategia prin care directorul colii a ales s - i asume obiectivele proiectului s-a orientat spre identificarea i valorificarea resurselor institu iei care nu au fost suficient activate pân la momentul ZEP. Astfel, obiecte vechi din patrimoniul colii – precum ma ini de cusut „Veronica”, aparate de fotografiat, care z ceau într-o uitare ap s toare într-un depozit, au devenit un muzeu viu, prin cursul de tehnologie coordonat de institut i derulat de doamna formator Rodica Constantin; prin expozi ia realizat , elevii au putut s î ntoarc timpul în urm cu 50 de ani i s în eleag cum se derulau unele activit i. Acesta este doar un exemplu punctual care surprinde abordarea pe care coala a dezvoltat-o în proiect.

De ce coala Prejmer este un posibil reper în evaluarea impactului ZEP la nivelul colilor aplicante? În priplul na ional al celor cinci ani de implementare, au fost coli care s-au reinventat, institu ii care au început programe noi ce î mbin educa ia formal cu educa ia nonformal , coli care au reu it s responsabilizeze comunitatea în demersul didactic. Dincolo de toate aceste realiz ri ale proiectului, facilitatorul a identificat la Prejmer acea scânteie de curiozitate i motiva ie de autodezvoltare a profesorilor, care s-a concretizat într-un curs de actualizare a strategiilor de lucru la clas , centrat pe adaptarea la nevoile în continu reformulare ale cadrelor didactice. Au fost apte sesiuni

de autodescoperire, de dezvoltare personală și creștere profesională, pe parcursul căruia s-a pus accent atât pe reconstruirea relațiilor dintre profesori, cât și pe conturarea motivației pentru inițierea de activități didactice în echipe, combinând disciplinele colare aparent diferite. Astfel, s-au creat lecții în parteneriat prin colaborarea profesorilor de limba română cu cei de științe, istoria cu educația tehnologică, sau teme abordate pluridisciplinar prin combinarea limbii române cu geografia și educația fizică. Astfel, ceea ce pare dificil de aplicat la clasă a devenit posibil și a surprins plăcut elevii, care au avut oportunitatea să se înleagă, în sfârșit, coerentă informațiilor pe care școala le oferă și au concretizat aplicabilitatea lor în viața cotidiană.

Aadar, pentru școala Gimnazială Prejmer, ZEP este verb: „a actualiza” – a actualiza motivația de a veni la școală a elevilor în risc, a actualiza motivația profesorilor de a-și îmbogăți cultura didactică și competențele profesionale și personale, a actualiza educația formală prin strategii nonformale. Pentru elevii colii brașovene, ZEP este enumerare de substantive: întâlnire cu elevi din alte coli; noutate și atractivitate prin trimiterea noilor experiențe didactice; descoperire de sine în cadrul sedințelor de consiliere derulate cu facilitatorul; deschidere spre studiu și căutarea unui drum personal în viață.

Pentru comunitate, ZEP este pronume: noi, un noi care definește crearea unei comunități educaționale voluntare și implicate în sprijinul elevilor. Pentru profesorii prejmereni, ZEP este succesiune de adjective: un mod posibil de schimbare a stilului didactic personal, în funcție de nevoile particulare ale elevilor; o abordare nouă a activităților educaționale; un imbold de a deveni interesat în propria schimbare și autodezvoltare. Pentru managerul instituției, ZEP se definește ca adverb: aici – pentru fiecare copil al colii, pentru fiecare părinte și profesor; acum – prin fiecare lecție și context de relaționare din mediul școlar; permanent – ZEP trebuie considerat ca un punct de plecare în construirea unei atitudini active, centrate pe copil, spre a-l atrage și-l dorească să trăiască experiența școlară și să-și înleagă sensul în propria devenire.

Cum s-a desfășurat călătoria ZEP în ochii facilitatorului? Poezia „Am învățat...”, scrisă de Octavian Paler, recreată în spațiul ZEP, ar reflecta răspunsul simplu și sintetic:

- Am învățat că dacă zâmbești unui copil necăjit care nu tie că este o ființă, care nu are dorințe și vise, și-i vorbești despre el, îl înveți să se vadă și să tie că cineva din lumea lui se gândește la el, atunci el începe să viseze și-l dorească ceva pentru el. Iar acesta este momentul în care valorizează școala, și rolul acesteia în viața lui.
- Am învățat că dacă arăți unui copil agresiv ceea ce are frumos, îl înveți să observe farmecul lumii din jurul lui, va tie că este apreciat și nu se va mai lupta să se impună prin violență.

- Am învățat că dacă sprijini un profesor și îl vad flăcău din spirit și o împărtășesc elevilor, el va învăța să descopere scânteia din sufletul copiilor.
- Am învățat că dacă investești încredere în valorile pe care le aduci în munca ta cu ceilalți, îi faci și pe cei cu care lucrezi să creadă în acestea și să schimbe ceva în lumea lor profesională și personală.
- Am învățat că dacă te implici, ceilalți învață să se aprecieze și să fie implicați.
- Am învățat că poți schimba întregul univers al unui copil necăjit cu un cuvânt frumos, adevărat, spus din inimă.

În ZEP am învățat să oferim emoții, cuvinte, gânduri, vise și timp. Iar răspunsul a fost schimbarea pe care elevii, profesorii și managerii au inclus-o în ecuația profesională și personală. Iar călătoria a ajuns la sfârșit, însă povestea ZEP are primele pagini deja conturate și așteaptă să fie continuată în anii care vin, pentru a duce mai departe ideile valoroase și pentru a contribui la diminuarea fenomenului de abandon școlar.

(urmare de la pagina 144)

În alegerea modului în care acestea influențează noua generație și folosirea acestui mediu puternic pentru a stimula învățarea autentică și dezvoltarea unei personalități armonioase?

Gardner și Davis demonstrează că asemeni altor medii, la mod în alte epoci și pentru alte generații, aplicațiile pot fi folosite pentru a întări rutina și a repeta lucrul știut, conducând astfel la superficialitate și dependență, sau, dimpotrivă, pot stimula creativitatea, având o influență mobilizatoare și benefic pentru facultățile noastre. Depinde de alegerea aplicației și a modului de utilizare. Noul volum semnat de Gardner ne oferă mai multe idei și soluții despre cum poate fi sprijinit „generația aplicației” pentru a face alegeri cu adevărat personale, iar nu dictate de o Super-aplicație de super-consum. Din această perspectivă, cartea – totodată rezultat al cercetării și lecturii de plăcere în inconfundabilul stil de povestitor cu care ne-a obișnuit Gardner – reprezintă o provocare pentru „ceteanul” ajuns în universul tehnologiei – fie el migrant, nativ sau metis.

Pentru orice cititor interesat de educație, *Generația APP* este o recomandare de lectură.

CS dr. Ligia Sarivan